

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

29.10.2024

Vår ref:

2024/27256

Deres dato:

Deres ref:

2024/2524

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Erland Ottersen, 22003574

Høringsuttalelse - forslag til endringer i markaloven

Vi viser til brev av 28.06.2024 med forslag om endringer i markaloven.

Innledning

Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus er klageinstans for kommunale vedtak etter markaloven. Vi avgir også uttalelser til søknader om dispensasjon, som direkte berørt statlig myndighet, jf. markaloven § 15 tredje ledd, og avgjør om det skal gis tillatelse til igangsetting av planarbeid som vedrører Marka, jf. § 6 første ledd. Organisatorisk avgjøres klagesakene av juridisk avdeling, mens klima- og miljøvernavdelingen avgir uttalelser etter § 15 tredje ledd, og treffer avgjørelser etter § 6 første ledd. Statsforvalteren har videre en landbruksavdeling, som blant annet er statlig sektormyndighet på landbruksområdet. Følgende høringsuttalelse er utarbeidet etter innspill fra både klima- og miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. I forhold til tidligere merknader er det her særlig fokusert på de deler av forslaget som angår Statsforvalterens rolle som berørt fagmyndighet.

§ 5 Forbud mot bygge- og anleggstiltak

Markalovens hovedformål er å sikre at hensynet til friluftsliv, naturopplevelser og idrett i større grad prioriteres fremfor andre hensyn. Klima- og miljødepartementet mener det er behov for å klargjøre bedre i markaloven hvilke tiltak som er omfattet av forbudet mot bygge- og anleggstiltak. Departementet legger videre til grunn det at det bør være en målsetning at loven har unntak for tiltak som i mindre grad har betydning for hovedhensynene som skal ivaretas i Marka.

I lovutkastet foreslås en uttømmende angivelse av hvilke tiltak som er omfattet av forbudet § 5. Vi mener det er en fordel at dette tydeliggjøres i ny lov. Forslaget vil gjøre det enklere for innbyggere og kommunene å forstå lovverket.

Samtidig er vi usikre på hvordan endringen vil oppfattes av landbruksnæringen, når landbrukstiltakene ikke lenger er unntatt fra byggeforbudet. Uten unntaket for landbrukstiltakene i § 5 andre ledd, vil byggeforbudet i utgangspunktet også rette seg mot bygge- og anleggstiltak i landbruket.

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

Vår landbruksavdeling er derfor bekymret for at en opphevelse av unntaket i § 5 vil medføre usikkerhet om behandlingen av søknader som gjelder bygge- og anleggstiltak i landbruket, selv om forslaget er ment å klargjøre gjeldende rett.

På samme måte er det positivt at det angis konkrete unntak for byggeforbudet i ny § 5 andre ledd. I bokstav a-d foreslås fasadeendringer, mindre tiltak utendørs og innvendige tiltak som vi vurderer at i liten grad vil påvirke hovedhensynene som skal ivaretas i Marka. Vi vil likevel påpeke at enkelte fasadeendringer, slik om store vindusflater eller lyssatte skilt kan ha en privatiserende effekt, særlig dersom plassert ut mot for eksempel en tursti.

Unntakene som er foreslått i bokstav e-i er følgende:

- e. forstøtningsmur inntil 1 meters høyde og som ikke er nærmere nabogrense enn 1 meter
- f. permanent overdekking av ved på flate som ikke er større enn 5 m²
- g. fast dekke på uteplass på inntil 50 m² på hver eiendom
- h. levegg med høyde inntil 1,8 meter og lengde inntil 5 meter ved uteplass
- i. terrasser som har en høyde på inntil 1,0 m fra eksisterende terreng, er forbundet med en bygning, og ikke overstiger 50 m². Slike terrasser kan ha et tilhørende rekkverk på inntil 1,2 m, men kan ikke være overbygde. Avstanden mellom terrasse og nabogrensen skal være minst 1,0 m.

Natur- og friluftshensyn kan tilsi at disse unntakene er for vidtrekkende. Utendørs tiltak kan, avhengig av størrelse, plassering og forhold på stedet, ha en privatiserende effekt for allmennheten. Dette gjelder ikke bare der frilufts og naturområder direkte nedbygges. Privatiseringseffekten er større enn selve arealbeslaget, og vil kunne virke som en psykisk barriere for ferdsel og virke negativt på opplevelseskvalitetene. Bestemmelsen vil derfor kunne åpne for tiltak som vil kunne gå på bekostning av hensynene som skal ivaretas i Marka.

Unntakene innebærer videre en vesentlig utvidelse av tillatt bebygd areal i Marka, sammenlignet med dagens byggeforbud. Av forarbeidene til markaloven fremgår det at det «*[i] følge tall fra Statens kartverk er (...) registrert 1583 boenheter med fast helårsbeboelse i Marka. (...) Det er også registrert 3131 hytter/fritidshus i Marka*», jf. Ot.prp. nr. 23 s. 8. Vi legger til grunn at det ikke har blitt etablert eller revet stort flere boliger eller fritidsboliger siden markaloven først ble utarbeidet. Med lovforslaget, åpnes det opp for at det på hver og en av disse eiendommene kan etableres terrasser på inntil 50 m², fast dekke på inntil 50 m², levegg på nesten to meters høyde samt at eiendommen kan omslutes av en forstøtningsmur, alt uten å måtte omsøke tiltakene.

Bokstav e, f, h og i har videre ingen begrensninger knyttet til antall tiltak per eiendom. På en typisk fritidseiendom i Marka, kan en eiendom gjerne ha ett eller to uthus, i tillegg til hovedhuset. I henhold til det nye lovforslaget, kan det i tilknytning av hvert av disse byggene dermed etableres en terrasse på inntil 50 m². Det stilles videre ingen begrensninger for lengden på forstøtningsmuren i bokstav e, og det vil være anledning til å oppføre flere forstøtningsmurer, faste dekker og levegger på én og samme eiendom.

Bestemmelsen har heller ingen presiseringer knyttet til forhold på stedet, herunder tillatt retning av ny bebyggelse, for eksempel om nye tiltak kan plasseres i retning turstier, vassdrag eller andre områder som er særlig viktige for friluftsliv og naturmiljø. Vi minner også i den sammenheng til at ikke alle Markakommuner har innarbeidet byggegrense mot vassdrag i sine kommuneplaner.

Basert på hensynet til friluftsliv er vi videre bekymret for at en åpning for etablering av større terrasser uten søknad i praksis vil medføre at det blir enklere å få godkjent andre tiltak, herunder innbygging av arealet. Erfaringsmessig er innbygging av eksisterende terrasser hyppig omsøkt, både innenfor og utenfor Marka. Man kan i slike tilfeller argumentere for at innbyggingen i liten grad vil medføre ytterligere privatisering av eiendommen, og dermed ikke medfører særlige ulemper for friluftslivet, naturmiljøet eller allmenne interesser. Søker vil ved innvilgelse da ha fått utvidet boligen/fritidsboligen sin med 50 m². Tiltakshaver kan deretter etter de nye reglene etablere en ny terrasse på 50 m² uten å søke. Vi kan ikke se at det i høringsnotatet er nærmere vurdert hvordan disse unntakene vil påvirke friluftslivet og naturopplevelsen.

Det kan virke som at departementet har lagt til grunn at utbyggingspresset i Marka er lavt, og at kommunene generelt mottar få dispensasjonssaker. I vår rolle som uttalelsesmyndighet mottar vi normalt i overkant av hundre dispensasjonssaker per år. Et flertall av disse gjelder bebyggelse av eksisterende bolig- og fritidseiendommer; herunder terrasser, innbygging av terrasser og etablering av uteplasser. Sakene vi mottar inkluderer kun de sakene hvor kommunen vurderer det som aktuelt å innvilge søknaden. Saker hvor kommunen selv vurderer at søknaden ikke bør innvilges, avslås som regel uten at de oversendes oss til uttalelse. Vi legger dermed til grunn at det årlig et betydelig større antall dispensasjonssøknader i Marka enn vi kjenner til. Etter vår vurdering fremstår utbyggingspresset i Marka som stort.

Oppsummeringsvis mener vi at flere de foreslåtte unntakene fra byggeforbudet er omfattende, og kan være i strid med de hensyn markaloven skal ivareta. Unntakene vil legge til rette for en betydelig økning av bebyggelse i Marka, og vil kunne virke privatiserende for utøvelsen av friluftsliv og naturopplevelse. Hensynet til natur og friluftsliv vil derfor tilsi at unntakene opplistet i bokstav e-i tas ut av bestemmelsen.

Dersom departementet likevel går videre med de foreslåtte unntakene, tilsier hensynet til naturopplevelser og friluftsliv at tiltakene i alle fall begrenses i areal, lengde og antall per eiendom. For eksempel bør maksareal for terrasse i bokstav i reduseres til 15 m². Lengde på forstøtningsmur bør angis, og lengde på levegg bør reduseres. I unntakene bør de opplistede tiltakene begrenses til maks ett per eiendom og ikke per bygning. Det bør videre vurderes om det kan tas inn forbehold om forhold på stedet, for eksempel at tiltak ikke kan utvides i retning turstier eller vassdrag. Det bør også vurderes å skille på tiltak på eksisterende boligeiendommer, som ofte ligger i etablerte boligområder, og fritidsboliger. Fritidsboliger ligger oftere i områder med stor verdi for friluftsliv og naturopplevelse, og tiltak på disse eiendommene har derfor ofte desto større negative effekter. Etter vår vurdering er i tillegg grunn til å forvente en høyere standard for ens boligeiendom enn fritidseiendom.

§ 6 Unntak for tiltak i kommunale eller statlige planer i Marka

Departementet har sett behov for å presisere direkte i loven hvilke tiltak kommunale planer kan åpne for, slik at lovteksten blir mer i tråd med lovens forarbeider og forvaltningspraksis, samt slik at loven blir lettere å forstå og å praktisere. Vi stiller oss svært positive til at dette klargjøres i loven. Nåværende liste har som kjent ikke vært uttømmende, og dette har skapt tvil over hva arealplaner kan åpne opp for av tiltak i Marka. Ny lovtekst vil bidra til at kommuner og private initiativtakere unngår unødvendig ressursbruk for planer som ligger utenfor rammene av hva markaloven åpner opp for.

Ut fra miljøhensyn bør det vurderes å åpne for tiltak for å fjerne eller begrense spredning av forurensing. Vi har ved flere anledninger mottatt søknader på høring som gjelder opprydning eller

miljøtekniske tiltak for å begrense ytterligere forurensning fra gamle deponier, skytebaner e.l. i Marka, med formål om å rydde opp de forurensede tiltakene. Slik opprydning krever store terrenginngrep, herunder tilbakeføring eller fastsettelse av nytt terrengnivå. Tiltakene er derfor tidvis av en slik størrelse at de med fordel bør vurderes gjennomføres gjennom en planprosess fremfor en dispensasjonsbehandling. Med den foreslåtte ny § 6 forutsetter vi at denne typen tiltak ikke vil omfattes; heller ikke i bokstav g «tiltak som har til formål å fremme eller tilrettelegge for friluftsliv, idrett eller naturopplevelse for allmenheten». Dette som følge av at områdene etter opprydning gjerne videreføres med sitt opprinnelige formål, og tilbakeføres ikke til et naturområde. Etter vår vurdering, kan det derfor med fordel vurderes om bokstav g bør suppleres med *naturmiljø*, eller annen ordlyd som vil legge til rette for positive opprydningstiltak.

I ny bokstav i foreslår departementet å klargjøre gjeldende rett, om at nye planer kan videreføre tiltak som er i tråd med tidligere vedtak etter markaloven. Vi ser noen utfordringer med denne bestemmelsen. En rekke tiltak i Marka etablert på dispensasjon ligger godt utenfor de angitte planformålene i § 6. Bestemmelsen vil åpne for et uvisst antall nye, lovlige planformål i Marka. Vi etterspør videre om bestemmelsen er ment at også tiltak etablert på midlertidig dispensasjon kan videreføres i plan etter denne bestemmelsen. Vi fraråder det dersom dette er tilfellet, da midlertidige tiltak tillates med det utgangspunktet at de vil tilbakeføres. Dersom dette ikke er tilfelle, anbefaler vi at bestemmelsen tydeliggjøres. Vi etterspør i alle tilfelle noe mer veiledning knyttet til bokstav i, da vi legger til grunn at vi vil motta søknad om tillatelse av oppstart av planarbeid etter denne bestemmelsen.

§ 7 Behandling av kommunale og statlige planer i Marka

Det er positivt at det presiseres i loven at tillatelse utstedes av Statsforvalteren, ikke departementet. Av bestemmelsen fremgår det imidlertid at tillatelse gis av Statsforvalteren i Oslo og Viken. Vi legger til grunn at dette rettes til Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus.

Vi mottar videre jevnlig henvendelser fra private forslagsstillere med spørsmål om hvorvidt de har anledning til å søke om tillatelse til oppstart av planarbeid etter gjeldende § 6. Av denne grunn anbefaler vi at det presiseres i lovbestemmelsen at det er planmyndigheten selv som kan søke Statsforvalteren om oppstartstillatelse.

Videre anbefaler vi at det presiseres at beslutning om det skal innvilges oppstartstillatelse ikke er å regne som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, jf. også ordlyden i ny § 17 a.

Vi stiller også spørsmål om det bør fremgå av bestemmelsen at sektormyndigheter ikke kan fremme innsigelse til plansaker som berører Marka, men må komme med merknader til saken i forbindelse med stadfestningen i departementet. Vi viser i den sammenheng til departementets brev til fylkesmennene og kommunene om dette 3. august 2010.

§ 8 Gjennomgang av planer som gjelder innenfor Markagrensen

Det foreslås ingen endringer i gjeldende § 8. I henhold til denne bestemmelsen, plikter kommuner å sørge for at dens planer er i samsvar med denne lov senest fire år etter lovens ikrafttredelse. Vi er kjent med at ikke alle kommuner innenfor lovens virkeområde har foretatt en slik gjennomgang av sine arealplaner i Marka. Det fremgår likevel ikke at det er noen rettsvirkning dersom kommunen unnlater å utføre en slik gjennomgang av planene sine. I slike tilfeller vil alminnelige motstridsregler gjøre seg gjeldende. Fristen for gjennomgang utløp i alle tilfeller i 2013. Vi stiller derfor spørsmål ved om § 8 fortsatt har noen aktualitet i dag, eller om den bør oppheves.

§ 10 Regler for motorisert og annen ferdsel

Det foreslås primært at markaloven § 10 om motorferdsel oppheves, slik at motorferdsellovens regler gjelder i Marka med mindre departementet bestemmer særskilte regler i forskrift. Det foreslås alternativt noen endringer i § 10 om motorferdsel.

Statsforvalteren ser fordelen av å unngå en dobbeltregulering av motorferdsel i utmark og støtter forslaget om at gjeldende og eventuelt ny motorferdsellov primært regulerer motorferdsel i Marka. Som departementet uttaler vil dette både forenkle forvaltningen av Marka og medføre mindre behov for fremtidige tilpasninger i regelverket.

Dersom § 10 oppheves forutsetter vi at forholdet til markaloven blir rettet opp i lovutkastet til ny motorferdsellov.

§ 11 Særskilt vern av friluftslivsområder

Det følger av § 17 at kommunen fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i og i medhold av markaloven blir overholdt. Det medfører at ansvaret for oppsyn i friluftslivsområder etter markaloven § 11 ligger hos kommunen. Ettersom et verneområdestyre skal forvalte både friluftslivsområdet og nasjonalparken, bør Statens naturoppsyn også nevnes som oppsyn for friluftslivsområder vernet etter markaloven. Slik praktiseres det i dag, men Miljødirektoratet har nylig i en henvendelse til oss presisert i at Statens naturoppsyn har ansvaret for nasjonalparken og kommunen for friluftslivsområdet. Dette bør derfor rettes opp i lovforslaget.

Miljøvedtaksregisteret er kun knyttet opp mot vedtak etter naturmangfoldloven, slik at vedtak etter markaloven skal ikke registreres i Miljøvedtaksregisteret. Vi mener imidlertid at friluftslivsområder etter markaloven § 11 også bør kunne legges inn i Miljøvedtaksregisteret. Det bør i tillegg vurderes om dispensasjoner, reguleringsplaner og andre vedtak etter markaloven bør registreres i Miljøvedtaksregisteret. Forskrift om miljøvedtaksregisteret er gitt med hjemmel i naturmangfoldloven § 68. Vi legger til grunn at markaloven vil måtte endres slik at forskriften også kan gis med hjemmel i den, og vi anbefaler derfor at slik hjemmel innarbeides i loven.

§ 14 Tiltak kommunen kan gi tillatelse til

Det foreslås å forenkle § 14 vesentlig ved at vilkårene for å gi tillatelse til tiltak i gjeldende første ledd oppheves. I stedet skal det fremgå av tillatelsen hvilke konsekvenser tiltaket har for ivaretagelse av markalovens formål, og hvordan dette er vektlagt. Vurderingen skal fremgå av vedtaket.

Etter vår vurdering, innebærer endringen at kommunen får en større adgang til å gi tillatelser. Avveining av fordeler og ulemper i gjeldende § 14 er rettsanvendelse, mens vurderingene av om det skal gis tillatelse etter ny § 14 er underlagt fritt skjønn. Dagens bestemmelse fordrer videre en klar interesseavveining, hvor fordelene ved tiltaket må veie opp for ulempene for at tillatelse skal kunne innvilges. Bestemmelsen har dermed klare føringer for resultatet. Endringen kan derfor innebære at hensynet til friluftsliv, naturmiljøet og øvrige allmenne interesser i mindre grad blir ivaretatt ved vurderingen av om nye tiltak skal tillates.

I forslag til ny § 14 foreslås det videre at kommunen, uavhengig av § 5 første ledd, kan gi tillatelse til å gjenoppføre bygninger som har gått tapt ved brann eller naturskade, jf. bokstav c. En utfordring med denne bestemmelsen er at det ikke angis noen tidsbegrensning for når uhellet inntraff.

Naturskade er heller ikke nærmere definert. Vi har erfaring med å motta søknader til uttalelse som omhandler å gjenoppføre bygninger/boliger som har gått tapt for flere tiår siden. I disse tilfellene, vurderer vi at det ikke lenger er snakk om gjenoppføring, men må være å regne som å føre opp en helt ny bolig i Marka. Ettersom forslaget legger opp til at grensene for kriteriet «gjenoppføre» kan være avgjørende for kommunens kompetanse til å fatte vedtak om tillatelse, vil det av hensyn til en konsekvent praksis være fordelaktig om dette klargjøres nærmere. Eksempelvis kan det – som et vilkår eller som en retningslinje – fastsettes at søknad om gjenoppføring må eller bør sendes innen ett år fra den aktuelle naturskaden inntraff.

Særlig om landbrukstiltak

Hensynet til natur- og friluftsinteresser tilsier at landbrukstiltak underlegges de samme saksbehandlingsregler som andre tiltak. På bakgrunn av den særstilling Stortinget har gitt landbrukstiltak i Marka, ser departementet likevel ikke grunn til å endre gjeldende rett slik at landbrukstiltak må behandles som dispensasjonssak og etter en strengere vurdering, slik Statsforvalterens forslag gikk ut på.

For å unngå unødige misforståelser om hvilke tiltak som er omfattet av loven, og for at loven i større grad skal reflektere gjeldende rett, foreslår departementet å oppheve unntaket i dagens § 5 andre ledd for bygge- og anleggstiltak i landbruket. Departementet understreker i høringsnotatet at dette ikke er ment å endre gjeldende rett.

Departementet ber særskilt om synspunkter på om landbrukstiltakene bør tas ut av markalovens virkeområde, og i motsatt fall hvilke saksbehandlingsregler som bør gjelde.

De konsesjonspliktige energitiltakene er allerede foreslått tatt ut av lovens saklige virkeområde. Departementets begrunnelse er at disse tiltakene, i motsetning til landbrukstiltakene, ikke er underlagt søknadsbehandling etter markaloven.

Søknadsbehandlingen av landbrukstiltak etter markaloven § 14 andre ledd innebærer å kontrollere at tiltaket har landbruksformål og inngår i et LNF-område. Marka er et LNF-område, jf. § 4, og saksbehandlingen medfører i dag ingen materielle begrensninger i adgangen til å gjennomføre landbrukstiltak i Marka. Dagens forenklede saksbehandlingsregler foreslås også videreført etter ny § 14 fjerde ledd, og et krav om reguleringsplan for landbrukstiltak etter pbl skal heller ikke utløse krav om stadfestelse etter markaloven.

Det fremstår noe uklart hvilken reell betydning den forenklede fremgangsmåten etter § 14 siste ledd da har. Ut fra hensynet til effektiv ressursbruk mener vi derfor at det kan vurderes om landbrukstiltakene bør tas ut av markalovens virkeområde.

Ut fra natur- og friluftsinteresser fremstår det uheldig at landbrukstiltak ikke kan avslås dersom de utløser plankrav. Gjennom planbehandlingen i departementet kan tiltakene bli justert, bl.a. for å forhindre at det oppstår negative virkninger for miljøet. Dersom bestemmelsen skal forstås slik, vil unntaket kunne medføre at man ender i en posisjon hvor det er gitt tillatelse til et landbrukstiltak som ikke samsvarer med planforslaget som skal stadfestes. Det gir i så fall et begrenset handlingsrom, og kan totalt sett gi et dårligere resultat for de natur- og friluftsinteressene som skal ivaretas.

Samlet finner Statsforvalteren spørsmålene departementet stiller om dette vanskelige, da landbruksinteresser og miljøinteresser trekker i hver sin retning. Vi nøyer oss derfor med å peke på hvordan reguleringen av landbrukstiltak kan påvirke disse motstående hensyn, som nevnt ovenfor.

For øvrig er Statsforvalteren langt på vei enig med departementet i at forslaget viderefører gjeldende rett for landbrukstiltak. Vi stiller imidlertid spørsmål ved om dette vil være tilfelle i alle situasjoner, og om § 14 er helt klart utformet.

Slik vi forstår gjeldende rett, er det noe uklart om kommunene har anledning til å lage planer som ikke åpner for landbrukstiltak i Marka. Gjeldende § 4 fastsetter at Marka er LNF-område, med de presiseringer og unntak som følger av §§ 5 og 6. Dette kan forstås som at LNF-formålet er ufravikelig, og at planer bare kan åpne for andre tiltak, ikke forby tiltak som ligger innenfor LNF. Samtidig synes det i praksis å være forutsatt at landbrukstiltak etter omstendighetene kan være i strid med plan. Vi viser til at lovavdelingen blant annet har uttalt at

«Dersom det kreves tillatelse etter § 14 for landbrukstiltak, og tiltaket det søkes om *er i strid med en plan*, kan tillatelse kun gis etter en interesseavveining etter § 14 første ledd.»¹

Hvis det legges til grunn at landbrukstiltak etter omstendighetene kan være i strid med plan, kan forslaget forstås slik at søknaden ikke kan behandles etter § 14. Slik § 14 er bygget opp virker inngangsvilkårene å følge av bestemmelsens første ledd bokstav a-c. I bokstav a fastsettes at det uavhengig av byggeforbudet kan gis tillatelse til å gjennomføre tiltak som «er i samsvar med vedtatt og stadfestet arealdel av kommuneplan eller reguleringsplan, jf. §§ 6 og 7». Etter sin ordlyd vil derfor landbrukstiltak tilsynelatende kunne falle utenfor bestemmelsen, dersom den er i strid med plan.

Dersom § 14 siste ledd ikke kan benyttes for søknader om landbrukstiltak som er i strid med plan, kan forslaget innebære en viss innstramming i forhold til gjeldende rett. Som nevnt ovenfor, vil et slikt tiltak i dag kunne behandles etter § 14 første ledd. Ettersom landbrukstiltak ikke lenger er unntatt fra byggeforbudet i § 5, antar vi imidlertid at et planstridig landbrukstiltak vil være avhengig av dispensasjon etter § 15. Hvor stor betydning dette vil få i praksis kan imidlertid diskuteres. Det er – i alle fall i dag – neppe mange planer som ikke åpner for landbrukstiltak. Som departementet er inne på i høringsnotatet, kan det også stilles spørsmål ved hvor stor praktisk forskjell det er på behandling etter någjeldende § 14 første ledd, i forhold til både den eksisterende, og foreslåtte, § 15.

Statsforvalteren antar for øvrig at alle gjeldende planer i marka nå er stadfestet av departementet. Dersom dette ikke skulle være tilfelle, vil det kunne oppstå et lignende spørsmål som ovenfor. Etter ny § 14 siste ledd stilles det ikke krav om at LNF-formålet må følge av en plan som er stadfestet av departementet etter markaloven. Vi viser til at den synes å forutsette at det er tilstrekkelig at arealformålet følger av § 4. Det samme er imidlertid ikke tilfelle i § 14 første ledd bokstav a. Landbrukstiltak virker da å kunne falle utenfor § 14 i en slik situasjon.

§ 15 Dispensasjon

Gjeldende § 15 siste ledd forutsetter at dispensasjonssaker sendes til uttalelse hos berørte myndigheter. På tross av dette, mottar vi henvendelser fra kommuner som er i tvil om det foreligger en plikt til å oversende søknader til uttalelse hos berørte myndigheter. I forslag til ny § 15 foreslås en tilsvarende ordlyd som forutsetter, men ikke uttrykkelig angir, en plikt til å sende dispensasjonssaker på høring. Vi anbefaler at denne plikten spesifikt angis i lovteksten, likelydende plan- og

¹ JDLOV-2015-7560. Tilsvarende synes å være lagt til grunn i SOM-2017-142.

bygningsloven § 19-1, herunder at regionale og statlige myndigheter hvis saksområde blir direkte berørt, skal få mulighet til å uttale seg før det gis dispensasjon.

Videre anbefaler vi at det i bestemmelsen tas inn at myndighet hvis saksområde blir berørt *skal* orienteres om eventuelle vedtak i saken. Dette slik at vi får anledning til å fremme en klage der vi anser tiltaket som særlig konfliktfullt. Spesielt viktig er dette da det forslås å revidere § 15 siste ledd, slik at kommuner fremover vil gis mulighet til å innvilge dispensasjon i saker der berørt myndighet har uttalt seg mot at det blir gitt dispensasjon.

Det kan med fordel også fremgå av denne eller annen bestemmelse at berørt myndighet kan påklage enkeltvedtak etter loven dersom vedtaket direkte berører vedkommende myndighets saksområde, jf. likelydende plan- og bygningsloven § 1-9.

Øvrige merknader

Hjemmel for å kreve gebyr etter markaloven

Vi etterspør om det bør innføres en hjemmel for å kreve gebyr for saksbehandling etter markaloven. Det er viktig å tilstrebe god kvalitet på tillatelser og dispensasjoner i disse sakene, og mulighet for å kreve gebyr vil kunne være et tiltak for å sikre at sakene ikke nedprioriteres. Vår oppfatning er også at en gebyrhjemmel er etterspurt fra kommunene.

Bortfall av tillatelse

Statsforvalteren stiller spørsmål ved om det bør angis tidsfrister for igangsettelse av tiltak etter markaloven. Til sammenligning faller tillatelser etter plan- og bygningsloven bort dersom tiltaket ikke settes i gang etter 3 år, jf. § 21-9. Etter vår vurdering, gjør de samme hensyn seg gjeldende for bortfall av tillatelse gitt etter plan- og bygningsloven som etter markaloven.

Med hilsen

Ingvild Aleksandersen
assisterende statsforvalter

Hege Skaanes Nyhus
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent